

tohtori

HEIKKI SUOMINEN

Väkivaltainen, maskuliininen, suoraviivainen ja autistinen eläin?

PERINTEINEN LIBERAALI ajatteluperinne esittää, että jokainen yksilö tietää parhaiten oman etunsa. Toisaalta vanha on sekin ajatteluperinne, jonka mukaan yksilöillä ei ole riittävästi tietoa eivätkä he aina toimi omaksi ja muiden parhaaksi. Yhteiskunta joutuu tarjoamaan esimerkiksi koulutusta ja liikenneyhteyksiä, koska yksilöt eivät ymmärrä tai voi niitä itse rakentaa ja hankkia. Länsimaiset markkinataloudet ovat luoneet valtavasti vaurautta ja hyvinvointia. Ilman yhteiskunnallista demokraattista keskustelua ja päätöksentekoa sekä resurssien ja lopputuloksen uudelleenjakamista tuo varaus ja hyvinvointi ei ehkä olisi yhtä korkealla tasolla. Tässä suhteessa taloustieteellinen talouskäsitelmä edustaa varsin kapeata ihmiskäsitystä, joka ei ota kaikkia talouskasvuun liittyviä relevantteja tekijöitä huomioon saati sitten oikeudenmukaiseen jakoon liittyviä näkökohtia.

Seuraavissa talousartikkelissa käsitellään taloustieteen teoreettisia, olemuksellisia ja käytännön piirteitä eri näkökulmista. Jakke Holvas esittää kritiikkiä taloustieteen sopimus-teoreettista metafysiikkaa kohtaan. Hänen mukaansa ihmisestä periytyvä näivi käsitys eläimenä, joka meistä tulee esiin, kun sosiaalinen riisutaan. Jan Otto Anderssonin artikkelissa nykyinen taloustieteellinen valtavirta näyttää ennen kaikkea kyvyttömänä keskustelemaan ja ottamaan sosiaalista vastuuta. Tuukka Tomperi esittää, että vaikka elävien ihmisten maailmassa ei esiinny erillistä talouden sfääriä, perustuu ekonominen globalisaatio juuri hallinto-, neuvottelu- ja oikeusrakenteisiin, joissa toiminnan ehdoksi asetetaan talouden erillisyys sosiaalisista, ekologisista, eettisistä ja muista vas-

taavista sidoksista. Pekka Pihlannon mukaan niin kansantaloustieteessä kuin liiketaloustieteessäkin on pitkään nojaututtu rationaalisen toimijan oletukseen. Vaikka vaihtoehtojakin olisi, on juuri tämä käsitys heijastunut myös käytännön talouselämään ja julkishallintoon. Tiina Vainio puolestaan kysyy, miten päästä irti etukäteisoletuksiin suljetusta talouskäsitelmästä, joka rajaa ulkopuolelleen mitkä tahansa käsitykset ihmisestä. Talouden kieli on maskuliinisen valtaama kieli, joka jättää naisen äänen ulkopuolelleen.

Markku Lehdon artikkeli muistuttaa, että meillä on sosiaalisen vastuun kannalta jo käytännön kokemusta siitä, miten yhteiskunnan kannattaa kantaa vastuuta. Jos esimerkiksi sosiaalisen ja terveydellisen turvan hankkimisessa otetaan huomioon kaikki taloudelliset ja ehkä muutkin kulut sekä turvan kattavuus väestössä, niin pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta on tuottanut turvaa halvalla. Samalla hyvinvointiyhteiskunta on pärjännyt hyvin myös taloudellisesti.

Mutta Lehdon mukaan yhteiskunnan eriytyminen myös jatkuu, jolloin vanhat hyvinvointipoliittiset ajatukset ja keinot menettävät tehoaan tai lakkaavat vastaamasta uusiin haasteisiin. Tehtävä on vaikea, jos ihminen nähdään vain ohuen sosiaalisen värityksen alla olemassaolostaan kamppailevana eläimenä, joka maskuliinisesti jättää heikommat sivuun ja pyrkii rationaalisesti tyydyttämään vain omat tarpeensa – ja jos tämä näkemys kyetään oikeuttamaan teoriolla, jonka valtaa on lähes mahdoton horjuttaa ja joka kieltäytyy johdonmukaisesti kuuntelemasta muita vaihtoehtoja.